

Co potřebuje stavebník od archeologů

Nejčastěji je stavebník povinen na základě rozhodnutí orgánu státní správy předložit ke kolaudačnímu řízení potvrzení o provedení záchranného archeologického výzkumu. Jak by měl tento doklad vypadat a co by měl obsahovat, se pokusíme nastínit v následujících řádcích.

PŘIPRAVIL: VOJTĚCH KAŠPAR, FOTO A ILUSTRACE: ARCHIV ARCHAIA

V případě, že bylo nutno před vlastní výstavbou nového objektu či v rámci rekonstrukce objektu staršího přistoupit k provedení předstihového (tedy před zahájením vlastních zemních prací stavby) záchranného archeologického výzkumu, je zřejmé, že odchodem pracovníků archeologického výzkumu ze staveniště pro stavebníka ještě celá věc nekončí. Ukončení terénní části záchranného archeologického výzkumu a uvolnění zkoumané plochy stavbě je vždy stavebníkem kvitováno s povděkem a úlevou. Již nic nebrání nástupu těžkých stavebních mechanismů a celá stavba se může rozběhnout dle předem stanoveného harmonogramu. Paradoxní je často skutečnost, že stavebník naplánuje zahájení svých aktivit na klimaticky optimální předjaří, přičemž archeologům je často souzeno pracovat v zimních, tedy nevhodných termínech. Ty potom škodí nejen kvalitě archeologického výzkumu, ale často výrazně prodražují cenu archeologických prací a v neposlední řadě prodlužují termín dokončení díla. V případě promrznutí půdy je nutné práce přerušit, případně plochu, na níž probíhá výzkum, zastřešit a zateplit.

Přestože stavebníkova úleva, když archeologický tým opustí budoucí staveniště, je pochopitelná, zdaleka ještě nejde o ukončení vzájemného smluvního vztahu a definitivní ukončení spolupráce. Primární data archeologického výzkumu, jako např. terénní dokumentace, plány, fotografie, popisy, hmotné archeologické nálezy, je nutno ještě následně a důkladně zpracovat. Teprve až strojepisnou edici těchto pramenů v podobě náleзовé zprávy je možné považovat za formální ukončení záchranného archeologického výzkumu i ukončení vzájemného smluvního vztahu archeolog – stavebník. Investora stavby či jím pověřenou dodavatelskou firmu, často překvapí finanční i časová náročnost následné postexkavační fáze záchranného archeologického výzkumu. Náklady na zpracování velice často dosahují identické výše jako vlastní terénní část výzkumu a zpracování rozsáhlého výzkumu do formy náleзовé zprávy může často trvat několik měsíců, v extrémních případech i několik let. Organizace pověřená provedením záchranného archeologického výzkumu by však vždy měla stavebníkovi předat náleзовou zprávu k termínu kolaudace.

Archeologové opustili lokalitu. Historické terény byly kompletně prozkoumány

Archeologie spíše jako úřad

Orgány státní správy pochopitelně nemohou – a archeologové přes své znalosti pochopitelně také ne – prohlédnout skrze hlínu a spolehlivě predikovat existenci či absenci archeologických památek a situací na místě konkrétní plánované výstavby. Proto nikoho nepřekvapí, že valná většina záchranných archeologických výzkumů (především těch, které jsou prováděny formou odborného dohledu při vlastních výkopových pracích stavby) přináší negativní výsledek. V takovém případě nebude pověřená organizace stavebníkovy předkládat rozsáhlý konvolut informací, ale nálezová zpráva bude mít spíše formu expertního listu. Archeolog zde vystupuje v roli úředníka, který vystavuje stavebníkovi doklad o provedení záchranného archeologického výzkumu, jenž v podstatě neproběhl, jelikož nebyly zachyceny žádné archeologické objekty a situace. Přesto je tento dokument pro stavebníka nezbytný a měl by zároveň obsahovat informace, které by byly k užítí i dalším případným zájemcům z řad stavebníků i archeologů.

Pro investora je důležité, aby potvrzení obsahovalo správné údaje o stavebníkovi, specifikovalo stavební záměr, jehož se týká (adresa, parcelní čísla apod.), a především formulaci, že se jedná o potvrzení o provedení archeologického výzkumu, požadované orgány činnými ve stavebním řízení ke kolaudaci. Přestože při dohledu nebyly zachyceny žádné archeologické nálezy a situace, měla by zpráva obsahovat informace, které by mohly archeologům do budoucna přispět k dalšímu archeologickému poznání nejbližšího okolí sledované akce. Především jde o důležité informace o geologickém podloží, o jeho nadmořské výšce, případném sklonu a o dochování jeho povrchu (možnost výskytu archeologických památek v blízkém okolí v kontaktu s geologickým podložím) či o jeho umělém snížení (odtěžení mladší stavební aktivitou, a tedy likvidace případných archeologických památek).

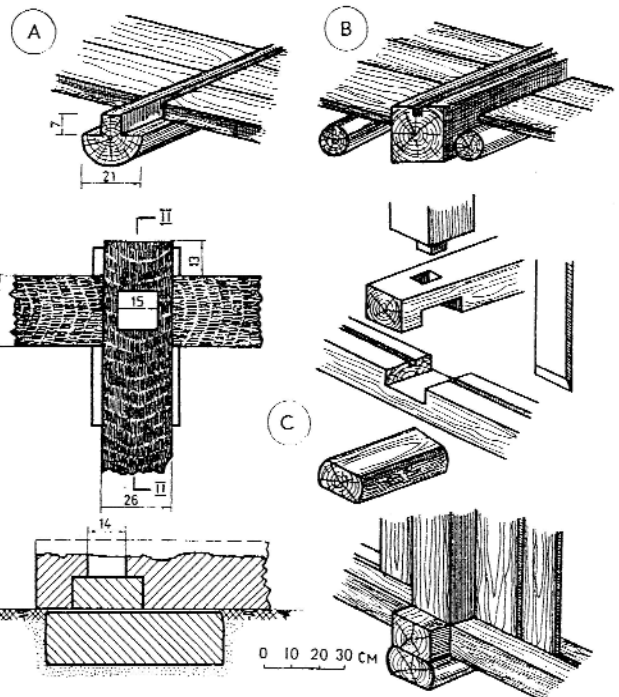
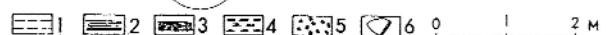
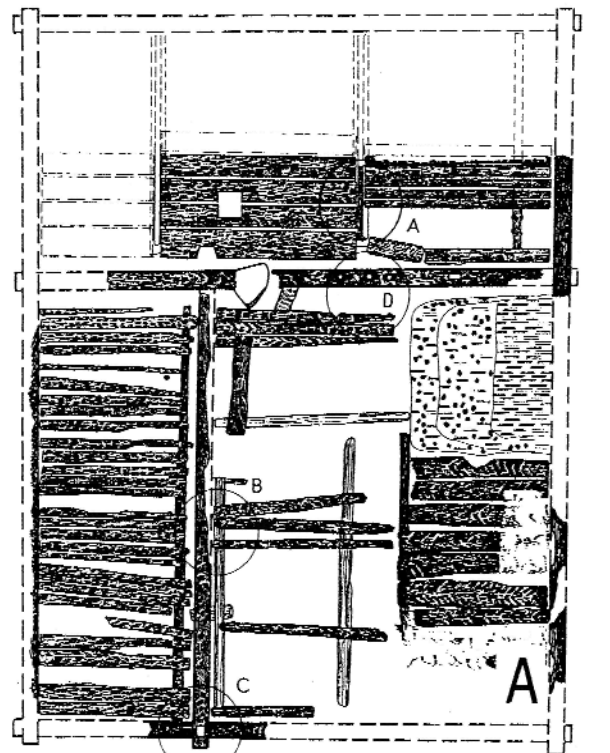
Nálezová zpráva jako potvrzení

Jestliže před vlastní stavební aktivitou proběhl předstihový záchranný archeologický výzkum s pozitivním výsledkem, nahradí potvrzení o jeho provedení nálezová zpráva, která by měla být edicí pramenů získaných tímto výzkumem. Nejčastěji jde o strojopisnou (nikoli tištěnou), samizdatově vydanou publikaci, která je uložena u stavebníka, v archivu oprávněné organizace provádějící výzkum a v archivu nálezoových zpráv Archeologického ústavu Akademie věd ČR. Nálezová zpráva (často obsahující stovky stran či několik dílů) musí obsahovat údaje o stavebníkovi, specifikaci stavebního záměru, kterého se týká, a formulaci, že jde o potvrzení o provedení archeologického výzkumu, požadované orgány činnými ve stavebním řízení ke kolaudaci.

Každá nálezová zpráva by měla dále obsahovat ještě následující části. V rámci geomorfologického popisu stručnou charakteristiku místa a podmínky, za nichž výzkum proběhl. Velmi důležité jsou informace o geologickém a pedologickém vývoji, který byl archeologickým výzkumem zachycen a který bezprostředně ovlivňuje případný charakter a podobu dávného osídlení.

V samostatné kapitole by mělo být shrnuto dosavadní archeologické poznání širšího i bezprostředního okolí předmětné zkoumané plochy a shrnuta dosavadní literatura k tomuto tématu. Podány mají být též výsledky archivní rešerše, stavebně historického průzkumu či studia mapových, plánových či ikonografických pramenů, pokud v dané věci přinášejí něco podstatného.

Nezbytné je poukázat na okolnosti (čím byl vyvolán) či cíle archeologického výzkumu a z nich vycházející užitou metodu výzkumu. Nesmějí chybět ani informace o způsobu a metodách

Ojedinelé nálezové prostředí umožňuje nejen rekonstrukci dávných obydlí, ale i použitých konstrukčních detailů

geodetického zaměření, z jakých podkladů se vycházelo, jak bylo připojeno k absolutním souřadnicím, jaký výškopisný systém byl použit apod. Nejrozsáhlejší částí bývá detailní popis nalezené situace a především rozsáhlé přílohy map, plánů, kresebné a fotografické dokumentace. Na závěr je vždy důležité shrnutí přínosu konkrétního výzkumu. Přílohou nálezoových zpráv ještě bývají různé zprávy o výsledcích speciálních analýz (antropologických, osteologických, metalurgických, environmentálních, archeobotanických, numismatických atd.). ■